

Turinys

Pratarmė / 12

1. Pažinimo procesas / 14

- 1.1. Pažinimo samprata / 14
- 1.2. Pažinimo būdai / 15
- 1.3. Mokslinis ir kasdienis pažinimas / 19
- 1.4. Empirinis ir teorinis pažinimas / 23

2. Mokslas ir moksliniai tyrimai / 27

- 2.1. Mokslo ir tyrimų samprata / 27
- 2.2. Mokslinių tyrimų prielaidos / 29
- 2.3. Mokslo funkcijos / 33
- 2.4. Mokslo klasifikacija / 34
- 2.5. Mokslo raidos etapai / 40
 - 2.5.1. Senasis akmens amžius / 40
 - 2.5.2. Naujasis akmens amžius / 42
 - 2.5.3. Geležies amžius / 43
 - 2.5.4. Viduramžių mokslas / 45
 - 2.5.5. Mokslas Renesanso laikotarpiu / 46
 - 2.5.6. XVIII–XIX amžių mokslas / 48
 - 2.5.7. XX amžiaus mokslas / 49
- 2.6. Metodologinės XX amžiaus mokslo raidos koncepcijos / 50
 - 2.6.1. Loginio empirizmo esmė / 50

- 2.6.2. K. R. Popperio mokslo raidos koncepcija / 51
- 2.6.3. T. S. Kuhno mokslo raidos samprata / 52
- 2.6.4. I. Lakatoso mokslinio tyrimo programos esmė / 53
- 2.6.5. P. K. Feyerabendo metodologinio anarchizmo esmė / 54

3. Socialinių ir gamtos mokslų santykis / 57

4. Socialiniai ir elgsenos tyrimai / 62

- 4.1. Socialinių tyrimų samprata / 62
- 4.2. Socialinės realybės pažinimo prielaidos / 63
- 4.3. Pozityvizmas ir mokslinis pažinimas / 67
- 4.4. Pozityvizmo idėjų kritika / 68
- 4.5. Kritisė socialinių (edukologinių) tyrimų teorija / 75
- 4.6. Feministiniai tyrimai / 78
- 4.7. Socialinių tyrimų etika / 79
 - 4.7.1. Bendrosios pastabos / 79
 - 4.7.2. Etikos problemos / 82
 - 4.7.3. Mokslo ir etikos santykis / 87
 - 4.7.4. Etikos kodeksas / 89

5. Mokslinis tyrimas / 91

- 5.1. Tyrimo metodologijos sampratos analizė / 91
- 5.2. Tyrimo metodas ir hipotezė / 94
 - 5.2.1. Tyrimo metodas / 94
 - 5.2.2. Hipotezė / 98
- 5.3. Tyrimo procesas / 106
 - 5.3.1. Tyrimo principai / 107
 - 5.3.2. Temos pasirinkimas / 109
 - 5.3.3. Literatūros studijavimas / 111

- 5.3.4. Tyrimo proceso planavimas ir eiga / 114
 - 5.3.4.1. Temos formulavimas / 117
 - 5.3.4.2. Tyrimo problema (tiriamasis klausimas)
ir jos santykis su tema / 118
 - 5.3.4.3. Hipotezė kaip atsakymas į tyrimo problemą / 128
 - 5.3.4.4. Tyrimo objektas ir jo kintamieji / 132
 - 5.3.4.5. Tyrimo tikslas ir uždaviniai / 137
 - 5.3.4.6. Teorinė darbo dalis (literatūros apžvalga) / 146
 - 5.3.4.7. Tyrimo metodika / 146
 - 5.3.4.7.1. Tyrimo dalyviai / 147
 - 5.3.4.7.2. Tyrimo metodai / 172
 - 5.3.4.7.3. Tyrimo procedūros / 182
 - 5.3.4.7.4. Statistinė analizė / 183
 - 5.3.4.8. Empirinių duomenų rinkimas / 185
 - 5.3.4.9. Tyrimo duomenų patikimumas ir objektyvumas / 187
 - 5.3.4.10. Tyrimo rezultatai ir jų aptarimas / 189
 - 5.3.4.11. Išvados ir pasiūlymai / 190
 - 5.3.4.12. Bendrieji tyrimo programos (planavimo)
reikalavimai / 190
 - 5.3.4.13. Alternatyvios tyrimų planavimo teorijos / 191

6. Tyrimų metodai / 194

- 6.1. Mokslinis ir kasdienis stebėjimas / 195
- 6.2. Pedagoginis stebėjimas / 197
- 6.3. Eksperimentas / 214
 - 6.3.1. Preliminarūs (bandomieji) eksperimentiniai tyrimai / 217
 - 6.3.2. Tikrieji eksperimentiniai tyrimai / 217
 - 6.3.3. Kvaziekspimentiniai tyrimai / 220
 - 6.3.4. Eksperimentinių tyrimų patikimumas / 222

- 6.3.5. Eksperimentinio tyrimo etapai / **225**
- 6.3.6. Laboratorinis eksperimentas / **229**
- 6.3.7. Natūralus eksperimentas / **230**
- 6.3.8. Eksperimentinių grupių komplektavimas / **230**
- 6.3.9. Vieno atvejo eksperimentiniai tyrimai / **231**
- 6.4. Apklausa / **236**
 - 6.4.1. Klausimai / **239**
 - 6.4.2. Apklausa raštu / **248**
 - 6.4.3. Interviu / **255**
 - 6.4.4. Apklausa paštu / **265**
 - 6.4.5. Nedalyvavusių tyrime apklausa / **267**
 - 6.4.6. Kitos apklausos rūšys / **269**
 - 6.4.6.1. Apklausa per masines informacijos priemones / **269**
 - 6.4.6.2. Ekspertų apklausa / **270**
- 6.5. Testavimas / **272**
 - 6.5.1. Testų parinkimo kriterijai / **273**
 - 6.5.2. Testų tipai / **281**
- 6.6. Kiti tyrimo metodai / **285**
 - 6.6.1. Dokumentų turinio analizė / **285**
 - 6.6.2. Metaanalizė / **291**
 - 6.6.3. Laiko biudžeto analizė / **296**
 - 6.6.4. Tyrimo metodas, paremtas vaidmenimis imitaciniuose žaidimuose / **297**
 - 6.6.5. Tyrimo metodas, pagrįstas istorinių duomenų analize / **298**
 - 6.6.6. Laisvojo išsakyimo metodas (rašinytis) / **307**
 - 6.6.7. Ugdymo patirties apibendrinimas / **307**

7. Tyrimo būdai / 308

- 7.1. Trumpalaikiai ir ilgalaikiai tyrimai / 309
 - 7.1.1. Trumpalaikiai tyrimai / 309
 - 7.1.2. Ilgalaikiai tyrimai / 310
- 7.2. Trianguliacija / 313
- 7.3. Atvejo tyrimai / 315
- 7.4. Įvykusio fakto (*ex post facto*) tyrimas / 316
- 7.5. Aprašomieji tyrimai / 320
- 7.6. Koreliaciniai tyrimai / 321
- 7.7. Analitiniai tyrimai / 325
- 7.8. Vertinimo tyrimai / 325
- 7.9. Priežastinis lyginamasis tyrimas / 326

8. Kiekybiniai ir kokybiniai tyrimai / 327

- 8.1. Kiekybinių ir kokybinių tyrimų samprata / 327
- 8.2. Kiekybinių ir kokybinių tyrimų metodologija / 338
 - 8.2.1. Filosofinės prielaidos / 338
 - 8.2.2. Postmodernizmo idėjų raiška / 342
- 8.3. Kokybinių tyrimų tradicijos / 344
- 8.4. Kiekybinių ir kokybinių tyrimų santykis / 350
- 8.5. Veiksmo (veiklos) tyrimas (*action research*) / 359

9. Tyrimo kokybės įvertinimas / 367

10. Būdingiausios baigiamųjų darbų metodologijos klaidos / 372

11. Mokslinio darbo ataskaita / 377

- 11.1. Mokslinio darbo ataskaitos specifika / 377
- 11.2. Mokslinio darbo ataskaitos struktūra ir turinys / 383

- 11.2.1. Įvadas / 386
- 11.2.2. Literatūros apžvalga (teorinė darbo dalis) / 389
- 11.2.3. Tyrimo metodika / 398
- 11.2.4. Tyrimo rezultatai / 401
- 11.2.5. Rezultatų aptarimas / 402
- 11.2.6. Išvados ir pasiūlymai / 404

12. Mokslinio darbo ataskaitos įforminimas / 405

- 12.1. Literatūrinis tekstas / 405
- 12.2. Lentelės / 408
- 12.3. Paveikslai / 409
- 12.4. Literatūros sąrašas / 410

13. Mokslinių publikacijų rengimas spaudai / 419

- 13.1. Bendros pastabos / 419
- 13.2. Kas yra mokslinis straipsnis? / 420
- 13.3. Bendrieji mokslinio straipsnio rengimo principai / 420
- 13.4. Mokslinio straipsnio struktūra / 421
- 13.5. Atskirų straipsnio dalių turinys / 422
 - 13.5.1. Titulinis lapas / 422
 - 13.5.2. Santrauka / 423
 - 13.5.3. Įvadas / 423
 - 13.5.4. Metodai / 424
 - 13.5.5. Rezultatai / 425
 - 13.5.6. Rezultatų aptarimas / 426
 - 13.5.7. Išvados / 427
 - 13.5.8. Nuorodos / 427
 - 13.5.9. Priedai / 427
 - 13.5.10. Straipsnio užbaigimas / 428

13.5.11. Galutinio varianto parengimas	/ 428
13.5.12. Autoriaus žodis	/ 428
13.5.13. Padėkos	/ 428
13.5.14. Kur pateikti straipsnio rankraštį?	/ 429
13.6. Literatūros citavimas straipsnyje	/ 432
13.7. Rankraščio pateikimo kokybė	/ 434
13.8. Mokslinės publikacijos etika	/ 436
14. Baigiamųjų darbų gynimas ir įvertinimas	/ 439
15. Mokslinio pranešimo rengimas ir pristatymas	/ 445
16. Edukologijos ir kitų socialinių mokslų tyrėjų kompetencija	/ 450
17. Daktaro disertacijos metodologinės nuostatos	/ 452
18. Pateiktų užduočių atsakymai	/ 453
Literatūra	/ 459
Priedai	/ 466
1 priedas. Koeficientas K vidutiniam kvadratiniam nukrypimui apskaičiuoti pagal variacijos apimtį	/ 466
2 priedas. Stebėjimo metodo taikymas atliekant kokybinį tyrimą	/ 466
3 priedas. Teorinė duomenų interpretacija kokybiniame tyrime	/ 472
4 priedas. Baigiamųjų darbų įvadinės dalies pavyzdžiai	/ 485